

Tema meseca junija: ČEBELARSTVO

Čebelarstvo s tujko apikultura je kmetijska panoga, ki se ukvarja z gojitvijo čebel z namenom pridobivanja njihovih produktov, predvsem medu, voska in tudi opravevanja.

Najprimernejša in najbolj razširjena v ta namen je domača čebela (*Apis mellifera*), v Sloveniji predvsem njena avtohtona podvrsta Kranjska sivka (*Apis mellifera carnica*). Običajno gojijo čebele v panjih. Čebelarstvo je pri nas panoga z dolgo tradicijo, ki se odraža tudi v ljudski umetnosti – poslikane panjske končnice so cenjen okras panjev na slovenskem.

Najbolj znana čebelarja sta Anton Janša in Peter Pavel Glavar.

Slika 1: Čebeljak na njivi¹

Čebelji pridelki

Glavni čebelji produkt je med, ki je hrana, poživilo ter zdravilo. Vrst medu je veliko, po celem svetu verjetno več kot 20 tisoč. Pri nas so med najbolj znanimi gozdni, cvetlični, kostanjev, akacijev, žajbljev, lipov, sončnični in hojev med. Med so uporabljali že v preteklosti in sodi med ene najstarejših človeških živil.

Pelod

Cvetni prah (pelod) so drobna telesca, ki jih proizvedejo cvetni prašniki. Človeškemu telesu je koristen, saj preprečuje morebitno pomanjkanje: vitaminov, mineralov ter aminokislin. Jemljemo in kupujemo ga lahko v obliki kapsul, tablet ali pa kar v prahu. Cvetni prah se lahko prežveči, zelo težko ga je raztopiti v tekočini. A če se ga dalj časa pusti namočenega, lahko postane dobra osvežilna pijača. Nikoli se ga ne sme pregrevati, saj s tem uničijo njegove zdravilne lastnosti.²

¹ <http://www.slovenski-med.si/cebelaarstvo-sauperl.html>

² <https://sl.wikipedia.org/wiki/%C4%8Cebelaarstvo>

DRUŠTVO PRIJATELJEV AGRARNE EKONOMIKE

Lipovci 160, 9231 Beltinci

www.dpae.si

info@dpae.si

Matični mleček

Matični mleček je belkasta, mleku podobna tekočina. Nastaja, ko čebele delavke opravljajo nalogo dojlj. Nastaja v posebnih mešičkih ob hlavi, katera je pozneje zakrnita. Koristen za človeka je, saj dvigne vitalno raven in jo vzdržuje na visokem nivoju. Kupujemo ga v lončkih od 3 do 20 gramov in je v tej količini tudi najkoristnejši. Hrani se ga pri temperaturi 0-5 °C.

Propolis

Čebele iz propolisa gradijo obrambne zidove ob vhodu v panj, lepijo ter mašijo razpoke, lakirajo notranjost panja in z njimi balzamirajo trupla pobitih vsiljivcev, katerih zaradi velikosti ne morejo spraviti iz panja. Propolis je zelo močan lokalni anestetik, močnejši od kokaina in novokaina, ki pospešuje celjenje ran in pomaga pri vnetjih.³

Čebelarstvo in oprema

Zaščita obraza in glave

Na glavi se nahajajo najbolj občutljivi deli našega telesa na čebelji pik, zato je kvalitetna zaščita obvezna, predvsem za začetnike. Največkrat je v uporabi klobuk, pajčolan s širokim robom, preko katerega visi mreža čez obraz in okoli glave. Spodaj pri vratu in ramenih pa je mreža zožena, kar prepreči čebelam vstop. Mreža mora biti dovolj oddaljena od obraza, da ga čebelja žela ne dosežejo, tako gosta da prepušča zrak in nas tudi hladi ter je črne barve, zaradi boljše vidljivosti. Klobuk je lahko prišit na delovno obleko ali nanjo pritrjen z zadrgo, največkrat je v uporabi kot samostojen element zaščitne opreme, saj je to bolj praktično.

Zaščita obraza in glave

Uporabimo lahko zaščitno haljo, bolj pa je koristen kombinezon, ki je iz bombaža, plazna, nikoli pa iz volne, saj je le-ta prevročna in nepriljubljena pri čebelah. Material mora dobro dihati, da čebelarje hladi. Kombinezon je vedno svetlih barv, največkrat bele, saj na temno barvo čebele reagirajo agresivneje. Lahko je eno ali dvodelen, iz hlač in jakne. Na koncu rokavov in hlačnic ter okoli pasu ima močno elastiko, da nam čebele ne zlezejo po kombinezon. Nekateri kombinezoni imajo dodatno z zadrgo zapet pajčolan, katerega lahko čebelar odstrani. Najbolj priporočljiv kombinezon za čebelarja začetnika je enodelen kombinezon, ki ima z zadrgo pripet pajčolan, tako da nobena čebela ne more priti pod obleko. Izkušeni čebelarji največkrat zaščitne obleke ne uporabljajo, temveč se zaščitijo tako, da se pred delom s čebelami dobro umijejo brez dišečih substanc in nato ne uporabijo deodorantov, na koncu si v roke vtrejo kis.⁴

³ <https://sl.wikipedia.org/wiki/%C4%8Cebelarstvo>

⁴ https://sl.wikipedia.org/wiki/%C4%8Cebelarstvo_rodje_in_oprema

DRUŠTVO PRIJATELJEV AGRARNE EKONOMIKE

Lipovci 160, 9231 Beltinci

www.dpae.si

info@dpae.si

Zaščitna obleka

Uporabimo lahko zaščitno haljo, bolj pa je koristen kombinezon, ki je iz bombaža, platna, nikoli pa iz volne, saj je le-ta prevroča in nepriljubljena pri čebelah. Material mora dobro dihati, da čebelarje hladi. Kombinezon je vedno svetlih barv, največkrat bele, saj na temno barvo čebele reagirajo agresivneje. Lahko je eno ali dvodelen, iz hlač in jakne. Na koncu rokavov in hlačnic ter okoli pasu ima močno elastiko, da nam čebele ne zlezejo pod kombinezon. Nekateri kombinezoni imajo dodatno z zadrgo zapet pajčolan, katerega lahko poljubno čebelar odstrani. Tudi kakšen žep za odlaganje orodja ni nikoli odveč. Najbolj priporočljiv kombinezon za čebelarja začetnika je enodelen kombinezon, ki ima z zadrgo pripet pajčolan, tako da nobena čebela ne more priti pod obleko. Izkušenejši čebelarji največkrat zaščitne obleke ne uporabljajo, temveč se zaščitijo tako, da se pred delom s čebelami dobro umijejo brez dišečih substanc in nato ne uporabljajo deodorantov. Na koncu si v roke vtrejo kis.

Rokavice

Čebelarske rokavice uporabljajo predvsem začetniki, bolj izkušeni pa čebelarijo brez. Prav tako je fina dela težko opravljati z rokavicami. Narejene so lahko iz usnja ali gume, oziroma kombinirano. Kvalitetnejše rokavice imajo na zgornji strani dlani močnejši, gumiran del, ki ščiti pred čebeljimi piki. Nanjo je pritrjen še podaljšek za rokav iz tkanine, ki lahko sega tudi nad komolec, kjer se konča z močno elastiko, ki zapre dostop v notranjost rokavice. Če rokavic ne uporabljamo, je priporočljivo politi roke s kisom, saj odganja čebele.

Obuvalo

Čebelnjaki stojijo na zelo različnih terenih, tako na ravninah kot tudi na strmih pobočjih. Povsod pa je pomembno, da si zagotovimo pomembno obutev za varno delo pri čebelnjaku. Obutev nam mora zagotoviti nemoteno hojo po terenu, ter zaščito pred čebeljimi piki. Primerno zaščito nam zagotavljajo različno močnejši, višji čevlji, pod katerimi nosimo nogavice. Priporočljivi so tudi gumijasti škornji, predvsem za ravni teren, medtem ko na strmejših pobočjih lažje pride do poškodb gležnja, zato je tam primerna športna obutev.

Kadilnik

Da bi čebelar kar najlažje opravljal delo in prejel čim manj pikov, čebele pred delom z njimi najprej pomiri z dimom. Dim ustvari s pomočjo kadilnika, kovinske posode, v katerem tli suh material (lubja, trhli les, trava, listje). Nanj je pritrjen še meh, ročni ali pa ga poganja urin mehanizem z ventilatorjem, da ustvarja zračni tok. Namesto kadilnika lahko uporabimo kovinsko cev, v kateri je znotraj navita juta, juta le tli in oddaja dim.⁵

⁵ https://sl.wikipedia.org/wiki/%C4%8Cebelarsko_rodje_in_oprema

DRUŠTVO PRIJATELJEV AGRARNE EKONOMIKE

Lipovci 160, 9231 Beltinci

www.dpae.si

info@dpae.si

Najstarejše kadilo, dandanes še vedno pogosto uporabljeno pa je prekuhana in posušena lesna goba, npr. bukova. Kadilci pogosto kot vir dima uporabljajo cigarete, kar pa ni najbolj priporočljivo. Poleg navadnega dima, se uporablja še žvepleni dim.

Ta uniči voščene vešče in njihovo zalego, dimi pa se sate, ki jih spravljamo v zabojih in omarah med sezonami oziroma kadar jih ne uporabljamo. Kako intenzivno uporabljamo kadilnik je odvisno od vrste panja. Predvsem pri nakladalnem panju je pomembno močno zadimiti čebele, kadar ga razstavljamo. Pri listovnih panjih dimimo manj.

Slika 2: Čebele, ko prihajajo v čebelnjak⁶

Sestava satnice

Pri gradnji satja lahko čebelam tudi pomagamo tako, da jim naredimo osnovo, na kateri bodo nato nadaljevale gradnjo, s tem pospešimo proizvodnjo čebeljih pridelkov. Satnice največkrat kupimo v trgovini s čebelarstvo opremo, izdelave pa se čebelar lahko loti tudi sam. Za satnice potrebujemo leseno ogrodje, katerega sestavimo v okvir. Tako pripravljen lesen obod trdno združimo z vijaki. Na ogrodje še nekaj dodatnih vijakov, ki bodo držali žico na svojem mestu in vanj navrtamo nekaj lukenj za žico, nato pa lahko satnico zažičimo, uporabljamo pocinkano žico. Priključimo jo na električni tok s pomočjo transformatorja in nanjo položimo satno osnovo, ki bo zaradi toplote obdala žico. Satnica je pripravljena, da jo položimo v čebelnjak.

Panjsko dleto

Uporablja se za ločevanje zalepljenih delov čebelnjaka, ki so se skupaj zlepili zaradi propolisa. Ločuje satje, naklade, uporablja pri pregledih družin, z njim se odstranjuje voščene prizidke in zadelovine in čisti podnice. Velikost dleta varira, vsi pa imajo širši rob spodaj, ki se zoži proti ročaju, ki je navadno plastičen, imenuje se tudi ameriansko dleto.⁷

⁶ <http://www.delo.si/novice/slovenija/anketa-dela-ljudje-se-vedno-zaupajo-v-kakovost-slovenskega-medu.html?iskalnik=Maja%20Fabjan>

⁷ https://sl.wikipedia.org/wiki/%C4%8Cebelarstvo_orodje_in_oprema

DRUŠTVO PRIJATELJEV AGRARNE EKONOMIKE

Lipovci 160, 9231 Beltinci

www.dpae.si

info@dpae.si

Grebljica, strgalnik

Za čiščenje dna panja uporabljamo grebljico na dolgem ročaju, težko pa z njo počistimo in postrgamo vse robove in kote, zato to naredimo s pleskarsko lopatico, strgalnikom, prirezano letvico. Za taka orodja je pomembno, da jih lahko po končanem delu popolnoma očistimo in večkrat razkužimo, ne da bi se pri tem poškodovala.

Omelce

Z omelcem si čebelar pomaga odstraniti čebele s satja kadar toči med in na splošno pri delu z njimi (pregledi družin). Pomembno je da omelce ni pretrdo oziroma premeško, temveč iz ravno prav trde žime. Lahko uporabimo tudi bolj enostavne rastlinske pripomočke, kot sta gosje pero in vejice pušpanovega grma. Veje z oddajanjem arome še dodatno pomirjajo čebele v panju.

Vilice, nož, stojalo

Tudi pri točenju medu si pomagamo z orodjem, potem ko satje vzamemo iz čebelnjaka ročno ali s pomočjo čebelarških klešč, ga postavimo na trikotno, pokončno stojalo. Pred točenjem moramo medenemu satju odkriti medene pokrovce. Pod stojalom je nameščena mreža, na kateri ostanejo le pokrovci in satje, spodaj pa je posoda, v katero se cedi med. Pokrovce lahko odpiramo z različnimi pripomočki, predvsem z vilicami in nožem, ki jih preluknjajo. Nekateri noži imajo termostat, torej so ogrevani z elektriko, kar nam olajša delo, saj lepše drsi skozi satje. Z noži odstranjujemo tudi podaljšane medene celice.⁸

Svetovni dan čebel

V okviru prizadevanj za zaščito čebel in čebelarstva ima pomembno mesto ozaveščanje javnosti o pomenu čebel in čebeljih pridelkov. Zato čebelarska zveza Slovenije ob podpori RS, Organizaciji združenih narodov predlaga, **da 20. maj postane SVETOVNI DAN ČEBEL.**

V Bruslju so 15. 5. 2017, v prostorih evropske komisije otvorili slovenski paviljon čebelji svet in s tem komisarjem in ostalim udeležencem predstavili slovensko tehnološko »čudo« in pobudo o svetovnem dnevu čebel.

»Čebelji svet« (Bee World) sestavlja kupola iz šesterkotnih elementov, ki predstavljajo čebelje satnice. Celoten paviljon meri v tlorisu 6 m (premer kupole), v višino pa 3,20 m, tako da se skozenj lahko sprehodi obiskovalec. Čebelje satnice merijo 65 cm (premer) in so napolnjene z različno vsebino, ki obiskovalcu поблиže predstavi življenje čebel.⁹

⁸ https://sl.wikipedia.org/wiki/%C4%8Cebelarsko_orodje_in_oprema

⁹ http://www.mkgp.gov.si/si/mednarodni_dnevi/pobuda_za_svetovni_dan_čebel/

DRUŠTVO PRIJATELJEV AGRARNE EKONOMIKE

Lipovci 160, 9231 Beltinci

www.dpae.si

info@dpae.si

Največji poudarek je na interaktivni vsebini: s pomočjo virtualnih VR-očal bo omogočen [ogled filmov iz čebeljega sveta, posnetih v tehnologiji 360°](#) na tabličnih računalnikih bodo najmlajši s perspektive čebele spoznavali lepote Slovenije, na vgrajenih monitorjih pa bo možen ogled različnih zanimivih posnetkov o čebelah in njihovem življenju, slovenskem čebelarstvu in sami Sloveniji.

V paviljonu so zasajene slovenske medovite rastline, dodatna popestritev pa bodo številne atraktivne čebelje fotografije slovenskih fotografov.¹⁰

Slika 3: Paviljon čebelji svet¹¹

Mojca Klemenčič, dipl. inž. agr. ekon.

¹¹ <http://www.ekodezela.si/aktualno/paviljon-cebelji-svet/>